

УДК 657:004.9:334.722

Ізмайлов Ярослав Олексійович

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри адміністрування
податків*

Державний податковий університет
ORCID: 0000-0003-4853-205X

Мискін Юрій Ігоревич

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної політики,
маркетингу та бізнес-аналітики*

Державний податковий університет
ORCID: 0000-0002-8160-3262

Барицький Роман Олександрович

*аспірант кафедри обліку та аудиту
Державного податкового університету*
ORCID: 0009-0006-0421-741X

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-1>

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. Вступ. Сучасний етап розвитку економіки характеризується прискореними процесами діджиталізації, що охоплюють усі сфери господарської діяльності та суттєво змінюють підходи до організації облікових процесів. В умовах діджиталізації зростає роль інформації як стратегічного ресурсу управління, а також підвищується значення якісного обліково-аналітичного забезпечення для прийняття ефективних управлінських рішень. Особливої актуальності ці процеси набувають для суб'єктів малого підприємництва, які функціонують в умовах обмежених ресурсів та високої чутливості до змін зовнішнього середовища.

Мета. Метою дослідження є аналіз впливу діджиталізації на розвиток обліку та обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва, а також визначення ролі комп'ютеризованих інформаційних систем у формуванні якісної облікової інформації.

Матеріали і методи. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань розвитку бухгалтерського обліку, інформаційних систем та цифрової економіки, а також положення нормативно-правових актів у сфері бухгалтерського обліку та звітності. У процесі дослідження використано загальнонаукові методи пізнання, зокрема аналіз і синтез – для вивчення сутності обліково-аналітичного забезпечення; узагальнення та систематизацію – для визначення основних тенденцій його розвитку; системний підхід – для дослідження взаємозв'язку облікових, аналітичних та управлінських процесів у діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Результати. У процесі дослідження встановлено, що діджиталізація економіки зумовлює істотні зміни у підходах до організації бухгалтерського обліку, посилюючи його інформаційно-аналітичну та управлінську функції. Обґрунтовано, що суб'єкти малого підприємництва, як найбільш гнучкий сегмент економіки, активно впроваджують цифрові інструменти обліку та управління, що сприяє підвищенню прозорості діяльності, оперативності обробки інформації та конкурентоспроможності. Узагальнено, що існуючі спрощені системи обліку та звітності виконують важливу функцію забезпечення малого бізнесу, проте потребують подальшого розвитку в умовах діджиталізації, зокрема шляхом інтеграції інформаційних систем і гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності. Встановлено, що використання сучасних інформаційних технологій у сфері обліку та оподаткування забезпечує підвищення якості облікової інформації за рахунок її достовірності, оперативності, повноти та аналітичної цінності. Запропоновано систематизацію основних напрямів розвитку обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва, що охоплюють технологічні, інституційні, організаційні, кадрові та аналітичні аспекти функціонування в умовах цифрової економіки. Доведено, що розвиток обліково-аналітичного забезпечення є ключовою передумовою підвищення ефективності управління малим бізнесом, його адаптації до змін зовнішнього середовища та забезпечення сталого розвитку.

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Перспективи. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва, розроблення моделей його розвитку в умовах діджиталізації, а також дослідження впливу сучасних інформаційних технологій на якість управлінських рішень і конкурентоспроможність малого бізнесу.

Ключові слова: облік, суб'єкти малого підприємництва, діджиталізація, обліково-аналітичне забезпечення, цифрова економіка, інформаційні системи, управління

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки характеризується інтенсивним впровадженням цифрових технологій, що суттєво змінюють традиційні підходи до здійснення господарської діяльності. Діджиталізація виступає одним із ключових чинників економічного зростання, впливаючи на структуру ринків, формування нових видів економічної діяльності та визначення стратегічних пріоритетів розвитку як на макро-, так і на мікрорівні.

В умовах поглиблення глобалізаційних процесів особливого значення набуває ефективне функціонування суб'єктів малого підприємництва. Завдяки високій гнучкості та адаптивності вони оперативніше реагують на зміни зовнішнього середовища, активно впроваджують інноваційні рішення та використовують можливості цифрового середовища. Поширення електронної комерції, цифрового маркетингу, підприємницької діяльності через соціальні мережі та дистанційних форм зайнятості свідчить про суттєві структурні зрушення у сфері малого бізнесу.

Водночас діджиталізація бізнес-процесів зумовлює необхідність трансформації системи управління, зокрема удосконалення обліку як ключового джерела інформаційного забезпечення управлінських рішень. У сучасних умовах облік виконує не лише функцію фіксації господарських операцій, а й набуває ознак інструмента формування аналітичної інформації для оцінювання ефективності діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Використання сучасних інформаційних систем в обліку та оподаткуванні сприяє підвищенню якості обліково-аналітичного забезпечення, забезпечує формування достовірної та зіставної звітності, спрощує адміністрування бізнес-процесів і підвищує прозорість діяльності підприємств. Це створює передумови для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і посилення конкурентних позицій суб'єктів господарювання.

Разом із тим, недостатній рівень методологічного опрацювання питань обліково-аналітичного забезпечення в умовах діджиталізації, а також наявність дискусійних підходів до трактування ключових категорій зумовлюють актуальність дослідження. Додаткового значення набуває врахування впливу внутрішніх і зовнішніх викликів, що визначають необхідність підвищення ефективності функціонування суб'єктів малого підприємництва в умовах цифрової економіки.

Отже, актуальність дослідження зумовлена потребою вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації з метою підвищення ефективності їх функціонування та забезпечення сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку комп'ютеризованих інформаційних систем обліку та оподаткування, а також трансформації облікових процесів в умовах діджиталізації отримала широке висвітлення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців та міжнародних організацій. Значний внесок у дослідження цієї сфери зробили В. В. Євдокимов [1], М. Р. Лучко [2], С. В. Свірко, Я. О. Ізмайлов [3], Б. О. Тішков, а також зарубіжні дослідники Х. Андерсон, С. Барнес, Дж. Бейлі, Г. Бірман, Д. Зногіна [4], Д. Колдуелл, М. Скалік, Р. Холт, У. Шарп, Д. Шорт та інші.

У сучасних дослідженнях підкреслюється, що діджиталізація обліку виступає ключовим чинником підвищення ефективності управління, прозорості фінансової інформації та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання [5–9; 11–12].

Зокрема, IFRS Foundation у стандарті IFRS for SMEs визначає методологічні засади формування спрощеної фінансової звітності для суб'єктів малого та середнього підприємництва, що забезпечує уніфікацію підходів до обліку та підвищення порівнюваності фінансової інформації [5]. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) наголошує, що діджиталізація податкового адміністрування та облікових систем сприяє зменшенню адміністративних витрат, підвищенню прозорості та ефективності державного управління [6].

Світовий банк у своїх дослідженнях акцентує увагу на тому, що розвиток цифрової економіки створює нові можливості для суб'єктів малого підприємництва, зокрема через доступ до цифрових фінансових сервісів, інтегрованих інформаційних систем та електронної комерції [7]. Європейська комісія визначає діджиталізацію малого бізнесу як один із ключових пріоритетів економічної політики, спрямований на підвищення його адаптивності та інтеграції у цифрові ринки [8].

Міжнародні професійні організації та консалтингові компанії, зокрема IFAC, Deloitte та PwC, підкреслюють, що діджиталізація облікових систем змінює їх функціональне призначення, трансформуючи

бухгалтерський облік із системи фіксації господарських операцій у аналітико-прогностичний інструмент підтримки управлінських рішень [9–11]. При цьому особлива увага приділяється впровадженню технологій штучного інтелекту, Big Data, хмарних сервісів та автоматизованих систем обробки фінансової інформації.

Узагальнення наукових підходів дає підстави стверджувати, що діджиталізація обліку супроводжується суттєвими змінами його методологічних засад. Зокрема, зростає значення оперативності, аналітичності та прогностичної функції облікової інформації, а також трансформуються традиційні елементи методу бухгалтерського обліку, включаючи документування, звітність та обробку даних.

Окремого значення набуває розмежування понять «інформатизація» та «діджиталізація». Зокрема, у дослідженнях Міністерства цифрової трансформації України зазначається, що інформатизація пов'язана переважно з автоматизацією обробки даних, тоді як діджиталізація формує якісно нову модель використання інформації, розширює об'єкти обліку та сприяє розвитку його прогностичних можливостей [12].

Таким чином, сучасні наукові підходи та міжнародна практика підтверджують, що діджиталізація обліку та оподаткування є ключовим чинником розвитку обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва в умовах трансформації економічних відносин.

Метою статті є аналіз впливу діджиталізації на розвиток обліку та обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва, а також визначення ролі комп'ютеризованих інформаційних систем у формуванні якісної облікової інформації.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти України та міжнародні стандарти у сфері бухгалтерського обліку, фінансової звітності та цифровізації економіки; 2) наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені проблемам розвитку обліку, оподаткування, інформаційних систем і діджиталізації бізнесу; 3) аналітичні матеріали міжнародних організацій, статистичні дані та результати сучасних досліджень щодо розвитку суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації.

У процесі дослідження використано методи теоретичного узагальнення та систематизації (для визначення сутності обліково-аналітичного забезпечення та напрямів його розвитку), аналізу та синтезу (для дослідження впливу діджиталізації на облік і оподаткування), порівняльного аналізу (для оцінки національних і міжнародних підходів до організації обліку), а також логічного узагальнення результатів (для формулювання висновків і обґрунтування практичних рекомендацій).

Виклад основного матеріалу. Спрощення обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва є усталеною світовою практикою, спрямованою на зменшення адміністративного навантаження та підвищення ефективності ведення господарської діяльності. Спрощений облік доцільно розглядати як систему формування інформації про діяльність підприємства, що базується на використанні адаптованих облікових процедур і методів.

До основних інструментів спрощення належать застосування спрощеної облікової політики, скороченого плану рахунків, ведення обліку за простою формою, використання касового методу та спрощених облікових реєстрів. Водночас спрощення звітності передбачає зменшення кількості форм, скорочення обсягу показників та оптимізацію періодичності їх подання.

Аналіз нормативного забезпечення та наукових джерел свідчить про різноманітність підходів до трактування категорій малого бізнесу. Узагальнено, до суб'єктів малого підприємництва відносять мікропідприємства, малі підприємства та значну частину фізичних осіб-підприємців, тоді як платники єдиного податку формують окрему групу, що функціонує в межах спрощеної системи оподаткування.

З метою оцінки ролі та динаміки розвитку суб'єктів малого підприємництва в економіці України доцільно проаналізувати їх кількісні показники у часовому вимірі (рис. 1).

Аналіз динаміки чисельності малих підприємств в Україні у 2010–2024 рр. (рис. 1) свідчить про наявність хвилеподібної тенденції розвитку цього сегмента економіки. Упродовж 2010–2012 рр. спостерігалася відносно стабільне функціонування малого бізнесу, після чого у 2013–2015 рр. відбулося суттєве скорочення кількості підприємств, що зумовлено впливом макроекономічної нестабільності та кризових явищ.

У наступні роки (2016–2019 рр.) простежується поступове відновлення чисельності малих підприємств, що свідчить про адаптацію бізнесу до нових умов господарювання та часткову стабілізацію економічного середовища. Разом із тим, у 2020–2024 рр. знову зафіксовано тенденцію до зниження кількісних показників, що пов'язано із сукупним впливом пандемії COVID-19 та воєнних дій, які суттєво ускладнили ведення підприємницької діяльності.

Незважаючи на негативні зовнішні фактори, суб'єкти малого підприємництва демонструють здатність до адаптації, зокрема шляхом впровадження цифрових технологій, розвитку електронної комерції та використання дистанційних форм ведення бізнесу. Це підтверджує зростання ролі діджиталізації як ключового чинника забезпечення стійкості малого бізнесу.

Отримані результати свідчать, що нестабільність розвитку малого підприємництва актуалізує необхідність удосконалення обліково-аналітичного забезпечення, яке має забезпечувати оперативне реагування на зміни зовнішнього середовища та підвищення ефективності управління діяльністю підприємств.

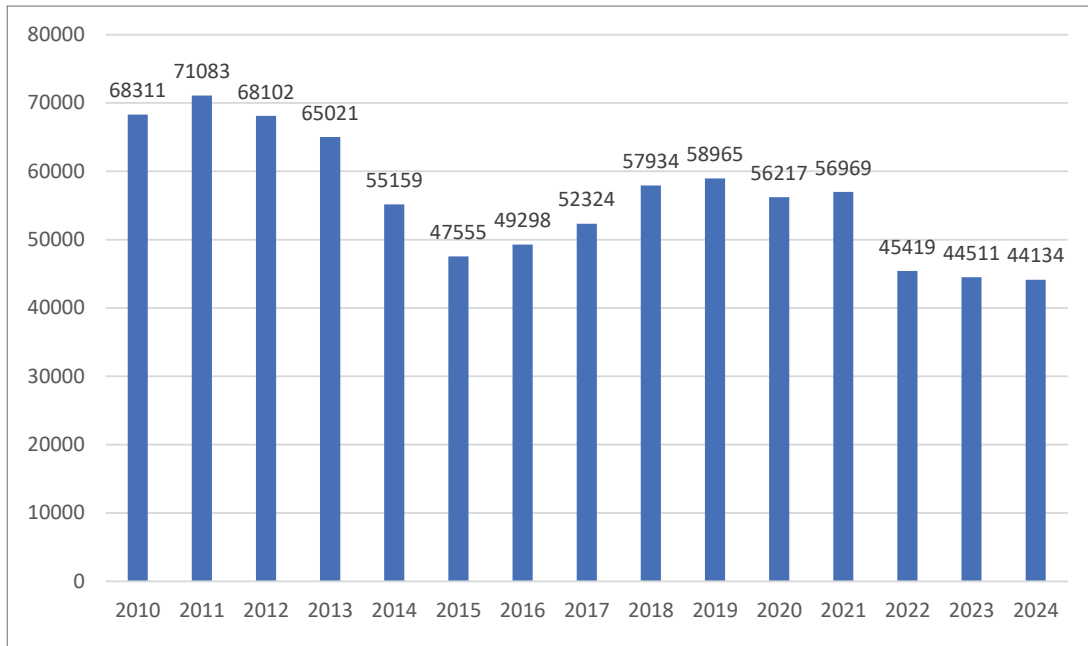

Рис. 1. Динаміка чисельності малих підприємств в Україні в 2010–2024 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [14]

Узагальнення статистичних даних щодо розвитку малого підприємництва в Україні дозволяє не лише оцінити кількісні параметри його функціонування, але й перейти до аналізу організаційних аспектів ведення господарської діяльності. Зокрема, важливим є дослідження підходів до організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах, що безпосередньо впливає на формування обліково-аналітичного забезпечення.

З цією метою на рис. 2 узагальнено типові моделі організації бухгалтерського обліку у суб’єктів малого підприємництва.

Результати, представлені на рис. 2, відображають узагальнену структуру організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах. Зокрема, найбільша частка суб’єктів господарювання (50%) здійснює ведення обліку безпосередньо власником, що обумовлено незначними обсягами діяльності, обмеженими фінансовими ресурсами та прагненням мінімізувати витрати на управління.

Водночас 30% підприємств використовують послуги аутсорсингу, що пояснюється економічною доцільністю, оскільки витрати на зовнішнє обслуговування, як правило, є нижчими порівняно з утриманням штатного бухгалтера. Крім того, аутсорсингові компанії забезпечують доступ до сучасного програмного забезпечення, професійної експертизи та актуальних змін у законодавстві.

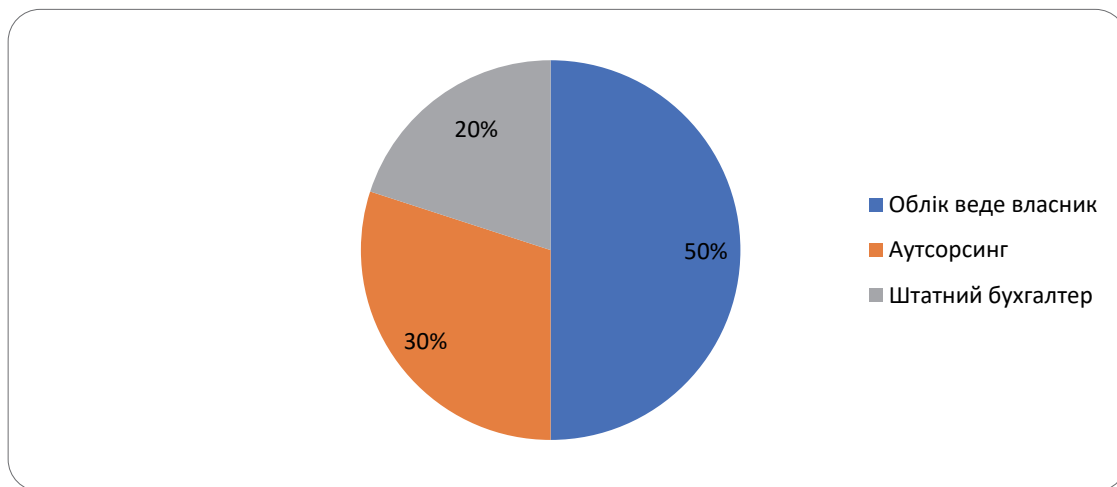

Рис. 2. Особливості організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах

Джерело: узагальнено авторами на основі аналізу наукових джерел [3; 10–11; 14] та практики функціонування малого бізнесу

Лише 20% малих підприємств мають у штаті бухгалтера, що характерно для суб'єктів із більшими обсягами господарських операцій та більш складною організаційною структурою. При цьому функціональне навантаження бухгалтера на малих підприємствах часто є розширеним і включає виконання суміжних функцій, зокрема кадрового обліку та адміністративного супроводу діяльності.

Отже, наведені дані свідчать про залежність форми організації бухгалтерського обліку від масштабів діяльності підприємства та підтверджують доцільність впровадження цифрових рішень, які дозволяють оптимізувати витрати, підвищити оперативність обробки інформації та забезпечити ефективність обліково-аналітичного забезпечення.

Спрощена система бухгалтерського обліку формується шляхом адаптації загальної методології до особливостей діяльності малих підприємств і виступає важливим елементом системи управління. Вона забезпечує трансформацію теоретико-методологічних положень обліку у практичні рішення, орієнтовані на специфіку діяльності конкретного суб'єкта господарювання [3].

Спрощення охоплює всі елементи методу бухгалтерського обліку. Зокрема, застосування простої форми обліку без використання подвійного запису є доцільним для мікропідприємств із незначними обсягами операцій, тоді як для суб'єктів, орієнтованих на розвиток, більш обґрунтованим є використання подвійного запису, що забезпечує масштабованість облікової системи.

В умовах сучасного розвитку економіки ключовим чинником трансформації облікових процесів виступає діджиталізація. У межах даного дослідження діджиталізацію доцільно трактувати як системний процес інтеграції цифрових технологій у діяльність суб'єктів малого підприємництва, що забезпечує автоматизацію облікових процедур, розширення аналітичних можливостей, підвищення оперативності обробки інформації та трансформацію інформаційної бази управління [9–11].

Система бухгалтерського обліку в Україні характеризується значним рівнем державного регулювання. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [13] визначає основні засади ведення обліку та застосування міжнародних стандартів, тоді як IFRS for SMEs формує підходи до спрощеної фінансової звітності [5]. Водночас зазначені стандарти не повною мірою враховують специфіку мікропідприємств, що ускладнює їх практичне застосування.

Додатковим викликом залишається узгодження таксономії XBRL як складової діджиталізації облікових процесів.

Розвиток цифрової економіки, що охоплює інфраструктурний компонент, електронний бізнес та електронну комерцію, зумовлює необхідність удосконалення обліку та оподаткування як інформаційної основи управління [7–8]. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження сучасних інформаційних технологій, зокрема хмарних сервісів, інструментів Big Data та електронного документообігу.

Ефективне управління діяльністю підприємств потребує формування якісної обліково-аналітичної інформації, що характеризується достовірністю, повнотою та оперативністю. Це забезпечується використанням комп'ютеризованих інформаційних систем, які інтегруються в загальну систему управління підприємством та адаптуються до змін зовнішнього середовища [3].

Сучасні тенденції розвитку обліку пов'язані з переходом до інтегрованої моделі інформаційного забезпечення, яка передбачає об'єднання облікових, аналітичних, прогнозних і управлінських даних [9–11]. У цьому контексті майбутнє цифрового обліку доцільно пов'язувати з формуванням єдиного цифрового середовища, у межах якого забезпечується інтеграція фінансової, податкової та управлінської інформації.

Такі цифрові платформи дозволяють об'єднати бухгалтерський облік, податкову звітність, банківські операції, електронний документообіг і взаємодію з державними інформаційними ресурсами. В Україні розвиток зазначених підходів реалізується через цифрові сервіси, зокрема «Дія.Бізнес» [12], електронні рішення для обліку фізичних осіб-підприємців та поступову інтеграцію з європейською системою XBRL-звітності. Це створює передумови для формування єдиного цифрового стандарту подання фінансової інформації, підвищення її прозорості та інтеграції українського бізнесу у міжнародний економічний простір.

Таким чином, в умовах діджиталізації економіки у діяльності суб'єктів малого підприємництва формуються системні виклики, пов'язані з організацією обліку та розвитком обліково-аналітичного забезпечення. Незважаючи на спрощення облікових процедур, рівень адаптації до цифрового середовища залишається недостатнім.

У зв'язку з цим виникає необхідність не лише якісного, але й кількісного оцінювання ефективності впровадження цифрових рішень в облікові процеси.

З цією метою доцільно застосовувати поетапний підхід до оцінювання економічної ефективності діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення.

Оцінювання ефективності впровадження цифрових інформаційних систем обліку пропонується здійснювати у два етапи. На першому етапі визначається абсолютний економічний ефект, що проявляється у скороченні трудових витрат і витрат на облікове забезпечення. Абсолютне зниження трудових витрат визначається як:

$$t = T_1 - T_2,$$

де T_1, T_2 — трудові витрати на ведення обліку відповідно до та після діджиталізації.

Економічний ефект визначається як сума економії трудових і фінансових ресурсів:

$$E = (T_1 - T_2) \times C + (Z_1 - Z_2),$$

де C — вартість одиниці трудових витрат;

Z_1, Z_2 — витрати на облікове забезпечення до та після автоматизації. На другому етапі оцінюється ефективність інвестицій шляхом визначення строку окупності впровадження цифрових рішень.

Застосування запропонованого підходу для умов малого підприємництва свідчить, що впровадження цифрових систем обліку (зокрема рішень класу BAS вартістю близько 12000 грн) дозволяє скоротити трудові витрати з 132 до 66 год на місяць. За середньої вартості години праці 125 грн економія становить:

$$(132 - 66) \times 125 = 8250 \text{ грн/міс.}$$

Крім того, відбувається зниження витрат на бухгалтерське обслуговування (аутсорсинг) у середньому з 8000 до 5000 грн на місяць, що забезпечує додаткову економію 3000 грн/міс.

Загальний економічний ефект становить:

$$E = 8250 + 3000 = 11250 \text{ грн/міс або } 135000 \text{ грн/рік.}$$

Строк окупності інвестицій у діджиталізацію обліку малого підприємства:

$$12000 / 11250 \approx 1,1 \text{ місяця.}$$

Отримані результати підтверджують, що впровадження цифрових систем обліку забезпечує швидку окупність інвестицій та суттєве підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення.

На основі узагальнення наукових підходів [1–12] і практики функціонування малого бізнесу на рис. 3 систематизовано ключові проблеми обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації.

Проблеми, узагальнені на рис. 2, свідчать про наявність системних бар'єрів у розвитку обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації. Їх комплексний характер зумовлений одночасним впливом організаційних, технологічних, методологічних, кадрових та інформаційних чинників.

Зокрема, організаційні проблеми проявляються у відсутності чіткої стратегії діджиталізації обліку та недостатньому рівні автоматизації бізнес-процесів. Технологічні обмеження пов'язані з обмеженим доступом до сучасних програмних рішень, їх несумісністю, а також наявністю ризиків інформаційної безпеки.

Методологічні проблеми зумовлені недостатньою узгодженістю підходів до ведення обліку в умовах діджиталізації та складністю адаптації міжнародних стандартів до потреб суб'єктів малого підприєм-

Рис. 3. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації

Джерело: складено авторами на основі [1–12]

ництва. Водночас кадровий аспект характеризується дефіцитом фахівців із належним рівнем цифрових компетенцій і низькою готовністю до впровадження інноваційних рішень.

Інформаційні проблеми проявляються у недостатній якості, фрагментарності та обмеженій аналітичності облікових даних, що ускладнює процес прийняття ефективних управлінських рішень.

Перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації, представлені на рис. 4, пов'язані з комплексним удосконаленням облікових процесів на основі впровадження сучасних інформаційних технологій, розвитку інституційного середовища та підвищення рівня цифрових компетенцій персоналу.

Насамперед важливим напрямом є технологічний розвиток, що передбачає впровадження хмарних сервісів, автоматизацію облікових процедур, а також використання інструментів штучного інтелекту та аналітики великих даних. Це сприятиме підвищенню оперативності обробки інформації та якості управлінських рішень.

Не менш значущими є інституційні зміни, які включають удосконалення нормативно-правового регулювання, гармонізацію національних стандартів із міжнародними вимогами та розвиток цифрових форматів звітності, зокрема XBRL. Це забезпечить прозорість, порівнянність і доступність облікової інформації.

Важливою складовою є розвиток кадрового потенціалу, що передбачає підвищення рівня цифрових компетенцій фахівців у сфері обліку, впровадження безперервного професійного навчання та адаптацію до умов діджиталізації.

Крім того, перспективним напрямом є інтеграція облікових систем із цифровими платформами управління підприємством, що сприятиме формуванню єдиного інформаційного середовища та підвищенню ефективності взаємодії між учасниками бізнес-процесів.

Особливого значення набуває розвиток аналітичної складової обліку, що передбачає удосконалення управлінського обліку, впровадження прогностичних моделей та орієнтацію на підтримку стратегічних управлінських рішень.

Отже, реалізація окреслених напрямів розвитку сприятиме підвищенню ефективності функціонування суб'єктів малого підприємництва, їх адаптивності до умов цифрової економіки та зміцненню конкурентних позицій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти розвитку обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації економіки. Встановлено, що діджиталізація суттєво впливає на організацію обліку, змінюючи підходи до формування, обробки та використання облікової інформації.

Обґрунтовано, що спрощена система обліку є важливим інструментом адаптації суб'єктів малого підприємництва до сучасних умов господарювання, однак потребує подальшого вдосконалення з урахуванням вимог діджиталізації. Визначено, що впровадження цифрових технологій в облікові процеси сприяє

Рис. 4. Перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів малого підприємництва в умовах діджиталізації

Джерело: складено авторами

підвищенню оперативності, достовірності та аналітичної цінності інформації, що створює основу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Узагальнення наукових підходів і практики функціонування малого бізнесу дозволило систематизувати ключові проблеми обліково-аналітичного забезпечення, зокрема організаційні, технологічні, методологічні, кадрові та інформаційні. Встановлено, що їх наявність стримує впровадження сучасних інформаційних рішень і знижує рівень використання аналітичного потенціалу облікової інформації.

Запропоновано напрями розвитку обліково-аналітичного забезпечення, які охоплюють впровадження сучасних інформаційних технологій, удосконалення нормативно-правового регулювання, розвиток цифрових компетенцій персоналу, інтеграцію інформаційних систем та посилення аналітичної складової обліку. Реалізація зазначених напрямів сприятиме формуванню ефективної системи інформаційного забезпечення управління діяльністю суб'єктів малого підприємництва.

Таким чином, розвиток обліково-аналітичного забезпечення в умовах діджиталізації є необхідною передумовою підвищення ефективності діяльності суб'єктів малого підприємництва, їх адаптації до змін зовнішнього середовища та забезпечення конкурентоспроможності.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на поглиблення методології обліку в умовах діджиталізації, розвиток інтегрованих інформаційних систем, а також розширення аналітичних можливостей облікових даних із використанням сучасних цифрових технологій.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Євдокимов В. В. Концепція інтегрованої системи бухгалтерського обліку: теорія, методологія, організація: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2011. 39 с.
2. Лучко М. Р., Адамик М. Р. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 252 с.
3. Свірко С. В. Облік та оподаткування в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, цифровізації та глобалізації економічних відносин: монографія. Київ : Вадекс, 2021. 408 с.
4. Znotina D. Digital economy as an instrument of globalization. *Scientific Journal of Polonia University*. 2018. Vol. 27, no. 2. P. 52–60. DOI: <https://doi.org/10.23856/2706>
5. IFRS Foundation. IFRS for SMEs Accounting Standard (2025 update). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-for-smes/> (дата звернення: 16.03.2026).
6. Tax Administration 2023: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/tax-administration-series.htm> (дата звернення: 16.03.2026).
7. Digital Development: Small and Medium Enterprises in the Digital Economy. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment> (дата звернення: 16.03.2026).
8. Digitalisation of SMEs. *European Commission*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/sme-strategy> (дата звернення: 16.03.2026).
9. The Future of the Profession: Technology in Accounting. *IFAC*. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway> (дата звернення: 16.03.2026).
10. Digital Transformation in Finance and Accounting. *Deloitte*. URL: <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/finance/articles/digital-transformation.html> (дата звернення: 16.03.2026).
11. Global Digital Trust Insights 2023. *PwC*. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/data-and-analytics/global-digital-trust-insights.html> (дата звернення: 16.03.2026).
12. Цифрова економіка та трансформація бізнесу. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 16.03.2026).
13. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
14. Показники діяльності суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва: статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 16.03.2026).

References

1. Yevdokymov, V. V. (2011). Kontsepsiia intehrovanoi systemy bukhhalterskoho obliku: teoriia, metodolohiia, orhanyzatsiia [Concept of an integrated accounting system: theory, methodology, organization]: Doctor's thesis abstract. Zhytomyr, 39 p. [in Ukrainian].
2. Luchko, M. R., Adamyk, M. R. (2016). Informatsiini systemy i tekhnolohii v obliku y audyti [Information systems and technologies in accounting and auditing]. Ternopil: TNEU, 252 p. [in Ukrainian].
3. Svirko, S. V. (2021). Oblik ta opodatkuvannia v umovakh investytsiino-innovatsiinoho rozvytku, tsyfrovizatsii ta hlobalizatsii ekonomichnykh vidnosyn [Accounting and taxation in conditions of investment-innovative development, digitalization and globalization]. Kyiv: Vadeks, 408 p. [in Ukrainian].
4. Znotina, D. (2018). Digital economy as an instrument of globalization. *Scientific Journal of Polonia University*, 27(2), 52–60. <https://doi.org/10.23856/2706>
5. IFRS Foundation (2025). IFRS for SMEs Accounting Standard (2025 update). URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-for-smes/>
6. OECD (2023). Tax Administration 2023: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. URL: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/tax-administration-series.htm>
7. World Bank (n.d.). Digital Development: Small and Medium Enterprises in the Digital Economy. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment>
8. European Commission (n.d.). Digitalisation of SMEs. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/sme-strategy>
9. IFAC (n.d.). The Future of the Profession: Technology in Accounting. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway>
10. Deloitte (n.d.). Digital Transformation in Finance and Accounting. URL: <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/finance/articles/digital-transformation.html>
11. PwC (2023). Global Digital Trust Insights 2023. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/data-and-analytics/global-digital-trust-insights.html>
12. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (n.d.). Digital economy and business transformation. URL: <https://the-digital.gov.ua/> [in Ukrainian].
13. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" No. 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian].
14. State Statistics Service of Ukraine (n.d.). *Indicators of activity of large, medium, small and micro enterprises*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.04.2026

Дата публікації: 02.05.2026

Izmailov Yaroslav

*DSc (Economics), Professor,
Professor of the Department of Tax
Administration
State Tax University*

Myskin Yurii

*DSc (Economics), Professor,
Professor of the Department of Economic
Policy, Marketing and Business Analytics
State Tax University*

Barytskyi Roman

*PhD Student of the
State Tax University*

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF SMALL BUSINESS ENTITIES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION: PROBLEMS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

Summary. Introduction. The current stage of economic development is characterized by accelerated digitalization processes that affect all areas of economic activity and significantly transform approaches to the organization of accounting processes. In this context, the role of information as a strategic management resource is increasing, as well as the importance of high-quality accounting and analytical support for effective decision-making. These processes are particularly relevant for small business entities, which operate under conditions of limited resources and high sensitivity to changes in the external environment.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the features of the formation and development of accounting and analytical support for small business entities under conditions of digitalization, as well as to identify key directions for its improvement.

Materials and methods. The theoretical and methodological basis of the study includes scientific works of domestic and foreign researchers on accounting, information systems, and digital economy, as well as regulatory documents in the field of accounting and reporting. The study applies general scientific methods, including analysis and synthesis (to examine the essence of accounting and analytical support), generalization and systematization (to identify development trends), and a systematic approach (to analyze the interconnection between accounting, analytical, and managerial processes in small business activities).

Results. The study establishes that digitalization leads to significant changes in approaches to accounting organization, strengthening its informational, analytical, and managerial functions. It is substantiated that small business entities, as the most flexible segment of the economy, actively implement digital accounting tools, which enhances transparency, timeliness of information processing, and competitiveness. It is generalized that simplified accounting and reporting systems play an important role in supporting small businesses; however, they require further development in the context of digitalization, particularly through the integration of information systems and harmonization with international financial reporting standards. It is determined that the use of modern information technologies in accounting and taxation improves the quality of accounting information by increasing its reliability, timeliness, completeness, and analytical value. The main directions for the development of accounting and analytical support are systematized, covering technological, institutional, organizational, personnel, and analytical aspects of small business functioning in the digital economy. It is proven that the development of accounting and analytical support is a key prerequisite for improving management efficiency, ensuring adaptability to environmental changes, and achieving sustainable economic development.

Discussion. Further research should focus on improving methodological approaches to assessing the effectiveness of accounting and

analytical support for small business entities, developing models for its development under digitalization, and analyzing the impact of modern information technologies on managerial decision-making and business competitiveness.

Key words: *accounting, small business entities, digitalization, accounting and analytical support, digital economy, information systems, management.*